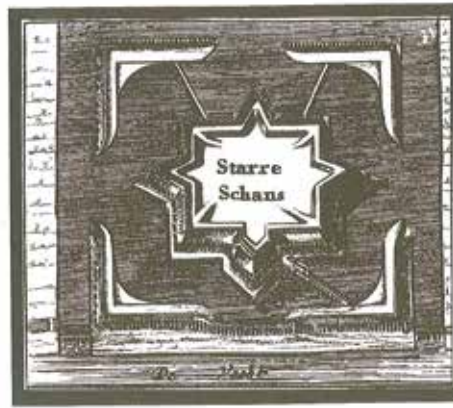

Kopergravure door J. Harrewijn (ca. 1684), onderdeel van een kaart getiteld 'Vesting en fortificaties in Gelderland, Holland, Utrecht en Duitsland'. Gelders Archief 0963-PL1A

Dit landgoed zit verankerd in onze genen

DOOR: MICKEY DE ROOIJ

Langs de Vecht bij het dorp Nieuwersluis, onderdeel van de gemeente Stichtse Vecht, ligt Hofstede Sterreschans. Het is het overpark van buitenplaats Sterreschans en Rupelmonde en eigendom van de familie Doude van Troostwijk. Vader en zoon halen herinneringen op en kijken vooral naar de toekomst.

Sterreschans, een bijzondere, bijna sprookjesachtige naam.

Het jaar 1672 staat in onze geschiedenis te boek als een rampjaar. De Franse koning Lodewijk verklaarde de Republiek de oorlog. De Fransen konden net op tijd tegen worden gehouden door het gewest Holland onder water te zetten. Daarna werden er verschillende schansen gebouwd op de grens van Holland en Utrecht ter bescherming, nu bekend als de Hollandse waterlinie. Een van deze schansen, die in 1673 werd aangelegd, was de stervormige Starreschans. Op deze inmiddels verdwenen schans bouwde David Rutgers na 1688 een buitenplaats, genaamd Sterreschans.

Verre voorvader Adriaan Paets van Troostwijk kocht in 1815 de buitenplaats met overpark. Hij was lakenkoopman

uit Amsterdam en maakte deel uit van het Amsterdamse bestuur als schepen, wethouder, raadslid en lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen. Daarnaast had Adriaan grote scheikundige interesse en was hij een van de zes Amsterdammers die behoorden tot het Gezelschap Hollandsche Scheikundigen, die belangrijk onderzoek verrichtten aan het einde van de achttiende eeuw. Hij is degene die samen met de arts Jan Rudolph Deiman het lachgas uitvond als narcotiserend middel bij operaties. Adriaan bewees met de elektriseermachine dat je water in de elementen waterstof en zuurstof kunt splitsen en weer terug tot water kunt laten reageren. Verder vond hij de productiemethode voor de grondstof van PVC plastic uit (vinylchloride). Maar hij was ook patriot en dat betekende dat hij Amsterdam uit

moest toen het herstel van het koninkrijk een feit was. Hij benoemde een zaakwaarnemer, zegde alles op, zelfs zijn wethouderschap, en vertrok met zijn gezin naar zijn nieuwe huis Sterreschans. Adriaan was een groot natuurliefhebber en had een voorliefde voor bomen en voor parkaanleg. Hij publiceerde als eerste in Europa over de invloed van groen op de luchtkwaliteit. Hij plantte veel coniferen, in die tijd een nieuwigheid, omdat hij ze bijzondere luchtzuiverende eigenschappen toedichtte. Adriaan nam tuinarchitect Van Laar in de arm wiens vijver en padenstelsel nog steeds kenmerkend zijn. Elk laantje werd met rijen eiken beplant; achteraf gezien, zie je nu dat het er teveel waren en dat ze te dicht op elkaar zijn geplant. Volgens Doude van Troostwijk sr moet zijn voorvader uiterst romantisch zijn geweest, want hij zette overal tuinsieraden neer, zo blijkt uit de inventarislijst die opgesteld werd. Het huidige padenpatroon, zichtbaar op de presentatietekening, is van Van Laar en Adriaan. Op die tekening staat rechts het huis met een zichtlijn. Dit was ooit een mooie rechte laan, wederom met eiken, die gaandeweg verlandschappelijkt is. Soms beviel een eik niet en dan werd er iets bijzonders voor in de plaats gezet, zoals

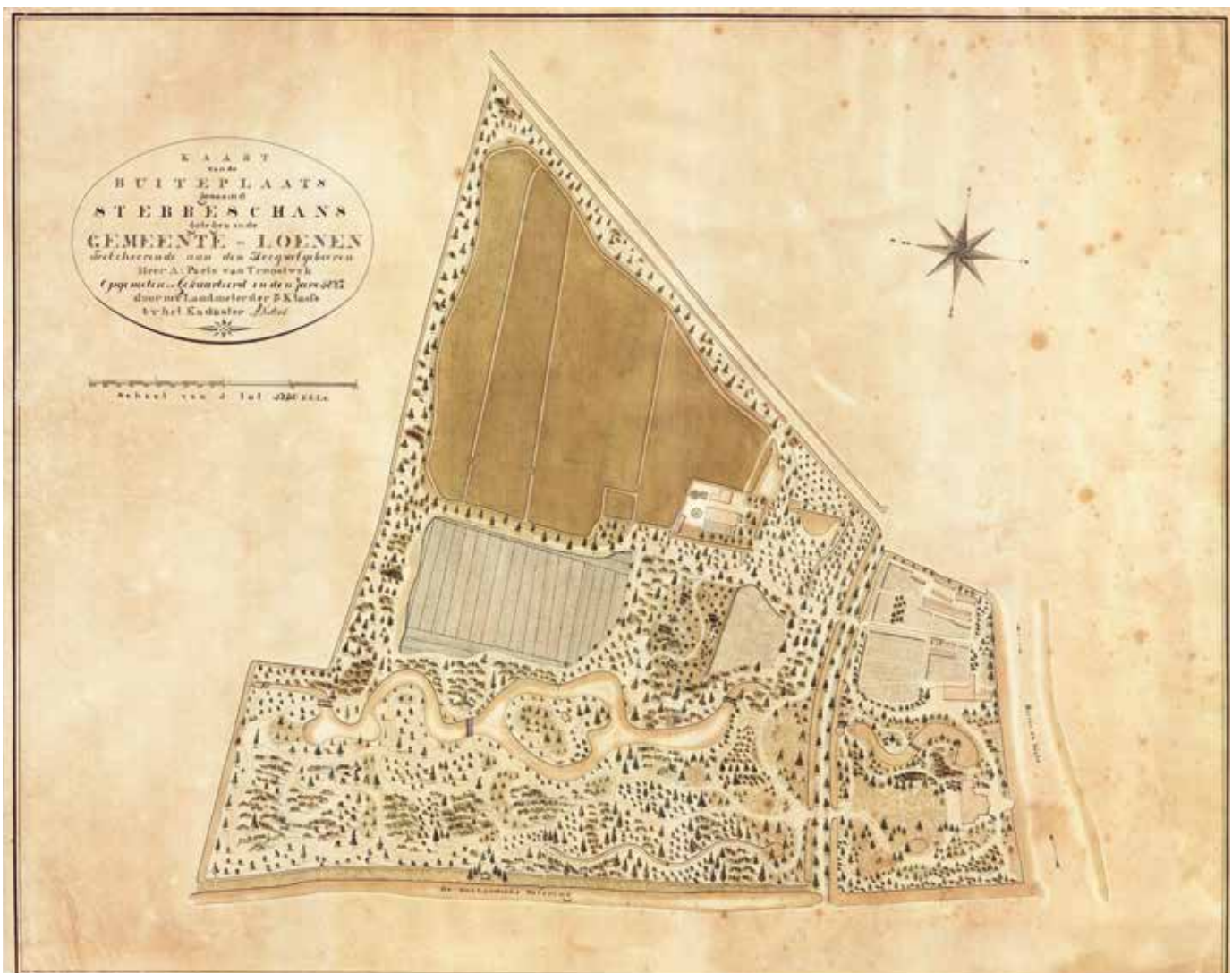
Volgens Doude van Troostwijk sr moet zijn voorvader uiterst romantisch zijn geweest

een zwarte noot, die op den duur heel veel plaats inneemt, een bonte esdoorn, of een moerascypres.

“Begin negentiende eeuw was de ondergrond zo drassig dat de paden op dijkjes werden gelegd,” vertelt Doude sr.

“Zoals je hoort ben ik dol op oude geschiedenissen,” zegt Doude sr.

Na het overlijden van Adriaan erfde zijn tweede zoon uit zijn tweede huwelijk met Catharina Doude, Sterreschans. Zijn andere vier zoons waren inmiddels overleden. Deze Hendrik Jacob ging zich Doude van Troostwijk noemen,

Sterreschans met overpark, opmeting in 1827.

door het samenvoegen van de achternamen van zijn ouders. Vanaf 1840 woonde Hendrik in de wintermaanden in Amsterdam en werd Sterreschans als buitenhuis gebruikt. Hij trouwde met Catharina Henriëtte Steger en zij kregen samen twee dochters. Hierdoor zou de naam Doude van Troostwijk uitsterven. Dochter Cornelia trouwde in 1836 met Eliza Theodoor van Beusekom, zij kregen drie zoons. Hendrik deed zijn oudste kleinzoon, Willem, het aanbod om zijn vermogen te erven, maar dan moest hij wel zijn achternaam laten veranderen. Bij Koninklijk Besluit van 6 augustus 1860 nam Willem Isaïc van Beusekom de naam Doude van Troostwijk aan. Hendrik overleed in 1859.

Verkoop van land

In 1842 klopte de Nederlandse Spoorwegen bij Hendrik aan, want men wilde de Rhijnspoorweg (verbinding Utrecht-Amsterdam) aanleggen. Toen hij zijn handtekening voor het tracé zette, was dit wel onder een beding: omdat Hendrik Nieuwersluis en omgeving wilde ontwikkelen moest daar een station komen waar iedere trein moest stoppen. De NS zou deze regeling in 1953 afkopen; het stationsgebouw bestaat niet meer.

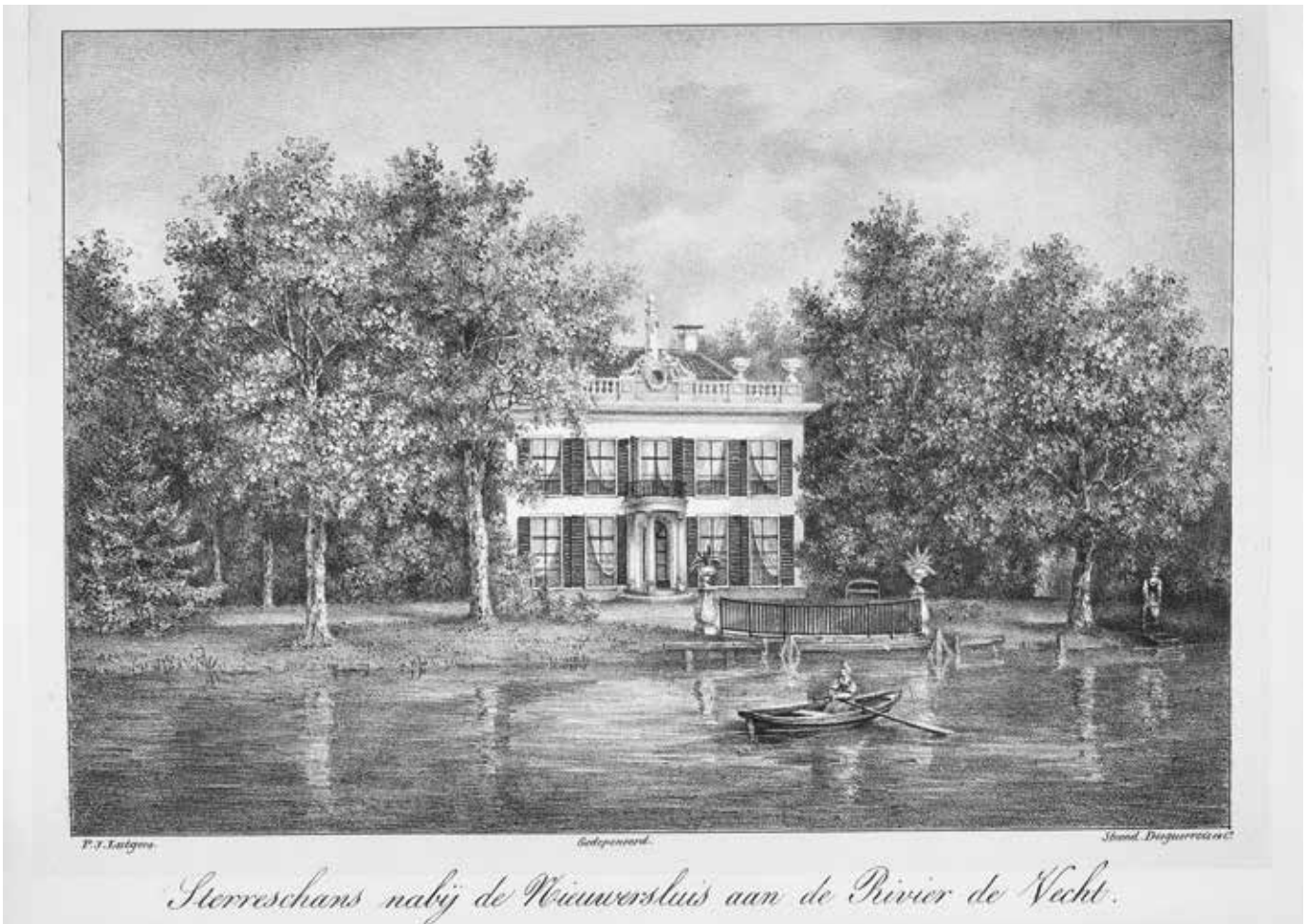
Toen men weer aanklopte voor meer grond, om het Merwedekanaal aan te leggen (het huidige Amsterdam/Rijnkanaal), vond de toenmalige eigenaar, kleinzoon Willem, dat

goed en was hij zelfs bereid de benodigde grond tegen een schappelijke prijs af te staan indien er een vaste voetgangersbrug over het kanaal werd aangelegd. Het station bleef daardoor bereikbaar.

“In 1957 zijn mijn ouders definitief op het huis gaan wonen en werd alles in gebruik genomen”

Willem Isaïc was burgemeester van Loenen, Ruwiel en Loenersloot en lid van de provinciale staten van Utrecht, hij trouwde in 1861 met Sarah Louise Luzac en kreeg met haar drie zoons en een dochter. Dochter Wilhelmina ging na zijn overlijden in 1911 tot 1918 op Sterreschans wonen. Zij was in 1894 met Unico van Notten getrouwd van de naastgelegen buitenplaats Rupelmonde.

In 1942 werd de overplaats Rupelmonde samengevoegd met de overplaats Sterreschans. Daardoor ontstond uiteindelijk

P.J. Lutgers, litho uit het boek *Gezichten aan de Vecht en naar de natuur geteekend*, 1836

het huidige 23 hectare tellende overpark Hofstede Sterreschans, grofweg bestaande uit 10 hectare parkaanleg, een boerderij en weiland.

Sr en Jr halen herinneringen op

Doude van Troostwijk sr vertelt: “Mijn grootvader, mr. dr. Willem Isaïc, die in 1918 Sterreschans erfde, was als diplomaat gezant in Zwitserland. Hij was streng, geleerd en een perfectionist en het tegenovergestelde van zijn vader die graag boer was en zelf met zijn koeien van Nieuwersluis naar Utrecht liep. Ik herinner me nog dat mijn grootvader meneer de fazant werd genoemd, omdat hij gezant was. Na het overlijden van mijn grootvader gingen mijn ouders

wasgoed en ongelooflijk veel borden en stoelen; en dat alles zes weken later weer terug. Mijn vader reisde voor zijn werk met de trein op en neer naar Amsterdam. Het leven hier voelde als een paradijs, ik hielp mijn moeder als noodhulp met het huishouden (ik studeerde in Utrecht), zoals het uitkloppen van het gigantische Deventer kleed. Wanneer mijn ouders een diner gaven, hielp ik ook mee. De afstand van de keuken naar de eetkamer was enorm, je had er bijna rolschaatsen voor nodig. Het eten ging op een soort ziekenhuisloopkar.

“Op de Vecht zeilde ik met mijn neef Gerlach in een jol, wat best lastig was”

hier wonen. Voorheen zaten we alleen in de zomer op Sterreschans. Dat was altijd een enorme verhuizing. Wij woonden in Amsterdam en waren zo’n zes weken op het huis. In de verhuisauto van Sauer uit Amsterdam ging dan een hoop

Prentbriefkaart naar foto, ingekleurd. Coll. Utrechts Archief, 13826.

Wij roeiden veel op de Vecht en zeilden op Loosdrecht. In 1957 zijn mijn ouders definitief op het huis gaan wonen en werd alles in gebruik genomen. Ieder had zijn eigen ruime kamer. Naast de tuin was er ook de moestuin met een druivenkas. Om mooie grote druiven te krijgen, moet je druiven krenten en dat deed ik. Ik kreeg er nogal rugpijn van, omdat de kas zo laag was - een soort lessenaar. Ik was wel trots op de grote druiven die dan ontstonden. De ramen rotten ook altijd en dan moest de timmerman weer nieuwe maken, begrijp je hoe kostbaar dat allemaal was?"

Zoon Michiel herinnert zich nog het roeien met zijn opa op het Amsterdam-Rijnkanaal. Op zondag werd met een stalen roeiboot het kanaal overgeroeid. Soms werd je bijna op de kant gezet door een enorme hekgolf van een groot binnenvaartschip.

“In 1995 zijn we hier begonnen, het was een grote wildernis”

Nu wordt er zo hard gevaren dat dat onmogelijk en levensgevaarlijk zou zijn.

“Op de Vecht zeilde ik met mijn neef Gerlach in een jol, wat best lastig was met het wegvallen van de wind door de hoge bomen. Ik heb altijd graag gelogeed op het huis. Toen ik op de HTS in Hilversum zat, ging ik vaak na schooltijd op de brommer naar opa en oma. Vooral het gras maaien nam

veel tijd in beslag en dat lukte de oude tuinman niet meer. Opa had goedkope arbeidskrachten nodig en dat waren mijn neven, vrienden en ik; we deden het met plezier. Ik herinner me ook dat ik met opa in zijn ribfluwelen pak bezig was de heg met touwen dicht te trekken, toen iemand op ons afstapte en vroeg of meneer thuis was, opa antwoordde: “Ja, dat ben ik.” En dan het verhaal van de brandweer! In de jaren tachtig is het dak van het huis gedeeltelijk afgebrand, doordat de loodgieter daar bezig was geweest. Opa was in de moestuin en rook het vuur wel, maar dacht dat het om hout verbranden elders ging en oma lag beneden te slapen. De brandweer belde aan, en om oma niet meteen te laten schrikken vroeg hij voorzichtig: “Mevrouw kunt u even meekomen?” Ze liepen naar de Vecht, draaiden zich om en keken naar het dak. “Mevrouw, ik geloof dat uw dak in de brand staat.” Mijn oma antwoordde: “Dan stel ik voor dat u gaat blussen.” Zo laconiek was ze. Bijna een kwart van het dak was al verbrand. Het gaf veel waterschade.”

Doude van Troostwijk sr wordt eigenaar van Hofstede Sterreschans.

“Toen mijn vader in 1993 overleed, wisten wij als kinderen - ik heb nog twee broers - niet meteen wat we gingen doen. Het huis Sterreschans is heel groot en met twee kinderen inmiddels uit huis was het veel te groot voor mijn vrouw en ik. Uiteindelijk hebben we in '94 het huis met het bijpassende groen aan de Vecht verkocht en heb ik het er tegenover gelegen overpark met hofstede gehouden.

In 1995 zijn we hier begonnen, het was een grote wildernis, omdat de aandacht van mijn vader vooral aan de overkant lag. Dat had ook te maken met het feit dat er voor dit overpark geen geld voor onderhoud was; het viel niet

onder aftrekposten. Mijn vader vertelde mij dat staatsecretaris Grapperhaus zijn ondergang was; l'histoire se répète! Alle parken van landgoederen, maar ook openbare, verwilderden in de jaren zeventig, omdat er geen geld voor was. Het huis was daardoor ook niet te onderhouden, want er was niets voor eigenaren geregeld tot Heike Kamerlingh Onnes opstond en de Stichting PHB oprichtte. Daar viel toen het groen nog niet onder. Mijn vader liet alles maar

“Willen we dit als familie behouden, dan moeten we vooruit kijken”

dicht groeien, want dan had hij er ook geen last meer van, vond hij. Omdat de grond hier zo vruchtbaar is, kon ook het essenhakhout doorgroeien tot grote, hoge bomen.”

Toekomst

“Willen we dit als familie behouden, dan moeten we vooruit kijken, we zullen aan exploitatie moeten doen. Als ik er niet meer ben, houdt het pensioen op waarmee we nu een groot deel van de exploitatie betalen. De boer moest als eerste in Nederland vertrekken, op basis van een gerechtelijke belangenafweging. Hij bewoonde de boerderij, had een klein bedrijf en de pacht die hij mij betaalde was verre van kostendekkend. De hofstede wordt momenteel geres-taureerd en dan gaan we hem verhuren.

Dit park zit in mijn genen, ik kan er niets aan doen, ik heb

mijn levenlang getuineerd. Het fijne werk heb ik geleerd van mijn grootvader van moeders zijde en het grove werk van mijn grootvader Doude. Dus dat komt samen. Op zakenreizen in Amerika en Japan ging ik ook naar botanische tuinen kijken. Het leverde inspiratie op voor aanplant, zoals de hier gepote zwarte eiken en wilgeiken uit Amerika, nieuwe magnolia's en tulpenbomen. We hebben het genoeg een echte bomenman te kennen en dat is ook echt nodig. Samen bedenken we wat we neerzetten. Eigenlijk ben ik eerst begonnen met het opnieuw aanleggen van twee verdwenen lanen. We zijn een tijdje geleden begonnen met het bijplanten van stinzenplanten en ook dit najaar wordt erbij geplant.

Mijn zoon Michiel is zelfstandig watertechnoloog. In het verlengde daarvan is hij onder andere bezig met de waterkwaliteit van (zwem)vijvers [zie Arcadië 2014]. Hij doet het feitelijke beheer van Hofstede Sterreschans. We hebben een grote familie die hier ook kan genieten en meehelpen. Wellicht heeft de jongere generatie belangstelling om ons werk voort te zetten.

Michiel en ik hebben gemerkt dat je instanties ook actief moet informeren, want ze gaan vaak voorbij aan alle kosten die je maakt.

Kom genoeg gepraat, we gaan een wandeling over het park maken dan kun je het zelf zien!”

Het park van Hofstede Sterreschans is opengesteld tussen zonsopgang en zonsondergang voor wandelaars, uitsluitend op de paden. Honden aan de lijn.

Parkeren in het dorp Nieuwersluis.

Adres: Rijksweg 7 te Nieuwersluis.

Op www.hofstedesterreschans.nl treft u onder andere een wandelkaart aan.

Doude van Troostwijk Sr. en Jr., Foto Mickey de Rooij